

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БР А Н И Ч

ЛИСТ ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН

УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

У СРБИЈИ

Бр. 3.

У БЕОГРАДУ 20. ОКТОБРА 1897.

У БЕОГРАДУ

ШТАМПАРИЈА СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА, ГОСПОДАР ЈОВАНОВА УЛИЦА БР. 63.

1897.

УРЕДНИШТВУ ПРИПОСЛАНЕ КЊИГЕ*)

ОД 1. ДО 15. ОКТОБРА 1897.

Марко Стојановић. Закони ред наслеђа по грађанском законик у Краљевину Србију. Друго допуњено издање. Београд 1897.

Анекдоте Србина грофа Милорадовића. Београд 1897.

Марко Стојановић. Хајка на Народну Банку. Десет писама, прештампано из „Малих Новина“ Београд 1897.

Др. Вој. М. Суботић (млађи). Убиство у лудилу с предумишљајем. (Отац осекао главу своје јединцу сину). Прештампано из „Полицајског Гласника“. Београд 1897.

Марко Стојановић. Лажна сведочба два министра. Београд 1897.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

За који дан изићи ће из штампе „*Правнички календар и бележник*“ у редакцији Др. С. Петковића адвоката и Ђ. Карајовановића, члана суда општ. вар. Београда са овим садржајем:

I. *Календарски део*;

II. *Правни део* — у коме су у најпотребнијем изводу, са гледишта теорије и праксе, изнети следећи закони: грађ законик, закон о старатељству, трговачки закон, закон о грађ. суд. поступку, закон о стечајном поступку и извод закона о таксама. Овоме је додата још и таблица рокова по свима правним гранама; и

III. *Правнички шематизам* — садржи: а, списак свију адвоката Краљ. Србије; б., управу адвокатског удружења и в., управу срп. правничког удружења

Књига ће бити у лепом повезу, величине џепног бележника тако, да ће моћи згодно послужити као приручна књига не само за правника, већ и за свакога онога, који има посла код појединих судова и власти.

Цена је књизи само 1.50 динар.

*) Све уредништву упућене књиге приказале се овде и уврстити у друштвену књижницу.

Цена до краја година:
За Србију . . . . . 4 динара.
За све друге земље . 5 фр. у зл.

БРАНИЧ

УРЕДНИШТВО:
Дуброачка улица број 18.

РУКОПИСИ
ШАЉУ СЕ УРЕДНИШТВУ.

ЛИСТ ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ГОДИНА IV.

БЕОГРАД 20. ОКТОБРА 1897.

БРОЈ 3.

О ИЗБОРНОМ СУЂЕЊУ

НАПИСАО

+ Милан С. Пирећанац*)

Поравнањем, на првом месту, а изборним суђењем на другом, теже скоро сва законодавства да, или умале парнице, или олакшају њихово решавање. У тој се цели наредује, да судови не примају парнице где није било предходног покушаја, да се парничари морављају или се самим судовима налаже, да их они покушају поравнати.

Са поравнањем, где парничари знају на што се равнају, постиже се сигурна добит. Њиме се прекида свако даље парничење, али са изборним суђењем корист је само проблематичне природе, и она зависи највише од начина, на који је оно законом удешено; и од одређености циља коме се тежи.

Сагласије на изборни суд, за решење каквог спора, уговор је као и сваки други уговор, дозвољен законом, с том особином, што при њему држава има посла са следствима једног суда, који су парничари сами себи изабрали, и што се мора, због тога, старати, ако хоће да од њега буде вајде, а не штете, да границе његовом раду тачно и строго обележи.

Као скоро и сва остала питања, наш гр. пост. решио је и ово о изборном суђењу, прилично на крупно и на претрум. И ако је правилно умотрио циљ овога, тако рећи, приватног суђења, и користи, које се њиме могу постићи, он је у извођењу тога циља остао непотпун, често нејасан, а где где и неследствен.

У другим законодавствима и изборне судије, у опште и у главном, морају да суде по

правилима закона, у нас они суде свагда само по здравом разуму, и тиме постају, у самој ствари, у место судија, равнатељи. Што је дакле у другим законодавствима само један вид изборног суђења, то је у нас опште правило, без изузећа. Нема сумње, да је у овој великој власти, коју даје изборним судијама, законодавац тражио користи од таквог суђења, које у почетку споменуемо; на име, да пресуђење спорова олакша и трошкове смањи. Али ова велика, скоро без ограничења власт, која је дата изборном суду, била је у исто време разлог, да се онако строго обележе границе, и односно сагласија уговорача на изборни суд, и односно његовог састава, и односно самог предмета за суђење.

Наш грађански поступак није предвидео случајеве, истина, ситније, али при свем том важне, и оставио је да их судови расправљају како знају. Није предвидео како се тужба подноси, и како се на њу одговара. Није одредио никакве рокове и последице, ако се на њих не пази. Он је само казао да од дана када је писмено (којим је суд уговором изабран) власти предано до дана суђења не треба да прође више од 15 дана, и ту је све. Сад суд нека гледа сам, да му буде доста ово времена од 15 дана и за спорове, заплетене природе, где се често за само подношење одговара мора дати много дужи рок (§. 122. гр. пост.). Није предвидео начине, како се недостатци у пресуђењу исправљају, а ови се често морају догађати. Није предвидео, у случају где изборни суд дејствује услед закона, ко да решава (§. 112. гр. пост.) и на који начин, предходна питања кад се појаве; као што су изузеће против судија, одлагање парнице, изузеће због вастарелости и друга.

Све ово што овде споменуемо, оскудева ланем гр. пост., али при свем том да није само прописан §. 435. и II. одељка §. 437. гр. пост., коме дека нема, ми мислимо, да би се његови

*) Овај планак послао је уредништву наш улазени друг г. Стеван Максимовић, адвокат у Ношаревцу, на чему смо му веома захвални, јер радом нек. Народног уредства се међу најбоље производе наше правничке издвашности. © раду нашчевом у опште донехемо што пре свидрнати ресерат. Уред.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

2378

WWW.UNILIB.RS
 прописи опет могли у примени правилно и потпуно извести. —

Наш грађ. пост., унео је у наше законодавство једну новину и узаконио је два вида изборног суда. Један суди о предметима који по закону подлеже искључно суђењу изборног суда, други суди о предметима, на које се парничари сложе, да им изборни суд суди. Ова разлика у изборним судовима, ове две врсте, донела је за собом и корениту разлику и у њиховом саставу и у њиховом начину поступања док се до суђења не дође.

За први случај (§. 434. гр. пост.) кад је изборни суд надлежан по закону, састав изборног суда одређује §. 435. гр. пост. и II. одељак §. 437. гр. пост. По тим §-има :

1. Сваки парничар има право изабрати по једног, или највише два судије, а обојица једног за председника; а поред тога још сваки по једног, — који би судије у случају њихове препреке заменили.

2. Те се судије бирају из лица живећих у месту, а по потреби из оближњих места.

3. У случају ако се парничари не сложе у избору судија, власт полицијска на захтев тужитеља бира судије, за противну страну и они вишештвом бирају председника.

4. Кад један судија не дође на суђење, пол. власт одмах позива другог на његово место, који је одређен за замену.

За други случај (§. 433. гр. пост.) кад се парничари ван суда сложе на изборни суд, састав изборног суда, и предмет, о коме ће он судити, одређује §. 436. гр. пост. По то §-у :

1. Уговорачи треба да начине писмено, у коме ће бити тачно изложено, о чему ће изборни суд судити, и имена лица, која ће судије бити.

2. Писмено то, у двоје сачињено, мора бити од пол. власти потврђено.

3. Како је писмено, у означеној форми потврђено, оно веже оба парничара (§. 437. грађ. поступка).

4. Од тога уговора могу одустати само обе парничне стране (новим сагласијем разуме се).

5. Ако једна парнична страна одустане, друга има право захтевати, да пол. власт уговор изврши (§. 437. гр. пост.).

6. Уговорачи подnose то писмено оној пол. власти, у којем ће се кругу спор извиђати, и она извештава судије о избору, и заказује и њима и парничарима где ће и кога дана суђења ради доћи (§. 438. гр. пост.).

Ми смо у овом упоређењу издвојили и груписали одредбе гр. пост., које се на који од ова

два вида изборног суда односе (остале опште за оба случаја, оставили смо на страну), те да би смо на тај начин могли добити бољи преглед, и олакшати обележавање разлика које између њих постоје. Ево најзначајнијих од тих разлика.

У првом случају, где изборни суд дејствује по самом закону, нема никакве нарочите форме прописате, пошто оне нису потребне, ствар се врши скоро, пред пол. влашћу и помоћу ње. У другом, где се сагласијем страна долази до изборног суда, прописана је тачна и строга форма. Мора се начинити у двоје писмено, и пол. влашћу потврдити.

У првом случају закон одређује путем категорија предмете, о којима треба да суди изборни суд, а у специјалном случају тужба и одговор. У другом предмет о коме се има судити одређују сами уговорачи.

У првом случају сваки од парничара именују по једног или највише два судије, а обојица председника. У другом број судија није ограничен.

У првом случају изборне судије бирају се из лица живећих у месту где ће се спор извиђати, а по потреби и из оближњих места. У другом избор судија са свим је слободан, без икаквог ограничења, јер зависи од воље уговорача. Може се за судију изабрати малолетни или распикућа, па чак и онај који је грађанску част изгубио.

У првом случају, ако се парничари не сложе у избору судија, власт пол. бира судије за туженога, а ови вишештвом председника. У другом уговорачи бирају судије и председника, и пошто, ако се не сложе, нема уговора, нема ни места, да се пол. власт у овој прилици, ма у шта меша.

У првом случају ако који од судија, или неће, или не може да суди, власт пол. одмах наређује, да га заступи заменик. У другом ако судија, или неће, или не може да суди, наступа физичка немогућност (*force majeure*), да се уговор изврши.

У првом случају тужилац се обраћа пол. власти, да позове противну страну, да саставе изборни суд. У другом парничари, или ако један неће да изврши уговор, онда један од парничара, подноси поменуто писмено, у двоје начињено, или оверени препис судског протокола, оној пол. власти у чијем ће се кругу спор извиђати. И ова извештава већ избрате судије о избору, и заказује, и њима и парничарима, где ће и кога дана суђења ради доћи.

Сад пошто смо обележили, у главном, разлике, које постоје између изборног суда, који дејствује по закону, и онога, који постаје услед

уговора, биће нам у неколико олакшано, да расправимо једно важно законско питање, које по нашем држању, закон расправља у једном духу, а практика почиње да га разуме у противном. Што се тиче саме јуриспруденције наших судова, ми нисмо могли да сад пронађи ниједно решење Касац. Суда, које би ову практику усвојило. Ево тог питања.

Вреди ли уговор, којим се уговорачи саглашавају на изборни суд и у том случају, кад нису испуњени услови, које прописује §. 436. гр. пост. за такви уговор? Или јасније, вреди ли уговор, кад писмено, које садржи сагласије на изборни суд, није написано у двоје, и пол. влашћу потврђено, или није у њему тачно означен предмет, о коме се има судити, или нису именовине судије, које ће судити?

Да би се на ово питање могло одговорити, морамо, претходно, у неколико речи напоменути, шта је све потребно, те да један уговор постане или да може вредити.

У опште за сваки уговор, да би могао постати, треба, способност уговорача, њихово сагласије, дозвољен одређени предмет и дозвољени узрок. Где ови услови нису наступили, ту нема уговора; али не стоји у исто време и то, да, где су ови услови наступили, ту свагда постаје уговор.

Закони у опште издвајају извесне врсте уговора, којима придају неки већи значај, и за њихов постанак, поред поменутих горе услова, прописује и нарочите нове. У неким случајевима они прописују извесне формалности и за њихов доказ и за њихов опстанак уједно, у другим, опет прописују, час формалности за њихов само доказ, а час суштствене услове, за њихов постанак. Такви су уговори обично о усвојењу, о браку, неки трговачки уговори, двострани уговори, уговори, где се уговорачи сложе на писмен уговор, и други.

После ове кратке напомене, остаје нам да видимо, да ли по нашем закону уговор, којим се уговорачи саглашавају на изборни суд, постаје услед простог сагласија уговорача, као и остали обични уговори; или су за његов постанак, или за његов доказ, нужни услови, које прописује §. 436. гр. пост.

За свакога, који би без предубеђења, с пажњом, прочитао прописе гр. пост., који се односе на овај предмет, ово питање не би могло ни постати питањем, толико су одредбе закона, у овом погледу, јасне и тачне; али као што раније рекосмо, практика нагиње у последње доба, при свем том на погрешан пут, и за то смо дужни, да о њему нешто пространије говоримо.

Извесно је да и наши закони прописују нарочите формалности; у извесним случајима за доказ уговора, у другим опет за њихов постанак. У случајима §. 436. гр. пост. такво питање, да ли услови тога §-а служе само за доказ, или и за постанак уговора, не би се могло ни породити за сва три ова услова, ни у ком случају, пошто услов, да се предмет за суђење тачно означи, и други да се судије именују, чине саставни део самог уговора, а нарочито услов, да се предмет тачно означи, који је и овде онај исти, који се тражи и у општим условима за постанак уговора: такво питање може се појавити само за први услов; писмено у двоје пол. влашћу потврђено, пошто у опште оваке исправе по природи својој служе обично за доказ уговора.

Међутим по нашем држању §. 436. гр. пост. сувише је јасан и категоричан, да би се и у овом погледу, о његовом значају озбиљна дискусија могла породити. По њему, уговор којим се уговорачи сложе на изборни суд, може постати и вредити само онда, када су испуњени сви услови, које тај §-аф прописује, дакле кад је мимо способности уговорача, њиховог сагласија, одређеног дозвољеног предмета, и дозвољеног узрока, начињен и писмено у двоје, пол. влашћу потврђено, кад је у том писмену тачно означен предмет, о коме ће се судити, и именована судија, које ће судити. Без ових услова, које гр. пост. додаје оним другим условима, нужним за постанак уговора, нема уговора, па ма да је ту сагласије парничара.

Да је прописано писмено у двоје, пол. влашћу потврђено, услов потребан за постанак уговора, а не само за његов доказ, показује нам још јасније §. 437. гр. пост. кад вели: „Како је писмено за изборни суд по предидућим §-у потврђено, оно веже оба парничара. Дакле без потврде писменог нема везе јуридикне између уговорача што ће рећи, са таквим само писменом уговор постаје. И зар да је законодавац хтео, да тај услов у §. 437. прописани служи само за доказ, а не и за постанак уговора, зар не би он умео казати, „овако писмено служи за доказ уговора“, а не како је рекао *веже* уговораче. — Толико вере за разумевање српског језика не би смо му смели, с образом, одрећи.

И донета, за законодавца није било могуће наћи ни јаснију ни тачнију реч, која би постанак везе између уговорача могла означити, од ове, којом се он послужио. Веза и одвеза, представљају у нас исти појам и у закону и у животу, да би какво истраживање разлике у овој прилици могло помоћи противном гледишту на овај предмет,

Овако разумевање §. 436. гр. пост. потврђује и §. 438. гр. пост. кад каже: „Парничари поднеће то писмено оној пол. власти, у које ће се кругу спор извиђати, и она ће судије известити о избору, заказавши и њима и парничарима где ће, и кога дана суђења ради доћи“. Очигледно, чим пол. власт *извештава већ изабрате судије о избору*, није ли то јасан доказ, да судије у писмену морају бити именоване, а ако нису, да то писмено ни чему не служи, да уговор није ни постао, и да пол. власт не би смела по њему ништа ни предузимати.

На кратко. да је писмено у двоје, пол. влашћу потврђено, нужно за постанак уговора, доказује се јасним текстом §. 436. гр. пост. Да је тачно означање предмета нужно тако исто за постанак уговора, доказује се текстом тога §-а, и природом саме ствари; јер без одређеног предмета, у опште, а овде без *тачно* означеног предмета не може бити уговора. Да је наименовање судија услов за постанак уговора, доказује се и текстом поменутих §-а 436. и 438. а и природом уговора, јер кад се већ уговорачи, сложе да им извесни, тачно означен спор, пресуди изборни суд, за што не би именовали и судије те да знају бар ко ће им судити.

Практика ова, у осталом, двогубо грешни, кад од три услова, које §. 436. гр. пост. прописује за постанак уговора. издваја баш писмено, пол. влашћу потврђено, и њему даје важност, истина, само као услови за доказ, док осталим двама условима не да никакву, пошто се писмено као доказ може лако и накнадити и заменити. На прилику, за што и приватна исправа не би овде могла послужити за доказ или ти признање, као и у другим неким законодавствима?

Ако се §. 436. гр. пост. разуме тачно, као што га ми разумемо, његов смисао постаје, за свакога. јасан као дан, и свака је његова реч на своме месту, узме ли се да услови, које он излаже, служе за доказ, а не за постанак уговора, онда се више не разуме ни он, ни §-фи 437. и 438. гр. пост. који стоје с њим у вези. У ствари, сви се они, као сунђером, бришу из закона, јер се остављају без икакве могуће примене, али сумњамо, да је за тумачење закона дата судовима и толико велика слобода. —

(Свршиће се).

ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ СТВАРИ

ПИСМЕ

Александра Берђевић

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА.

(Поставак)

17. — 2. Тужба за повраћај самовласно одузете државине. — Канонско је право, а нарочито средњевековна теорија и практика модификовала, и на основу широког тумачења једног канона (т. зв. Canon Redintegrenda с. 3. С. 3. qu. 1.) веома јако раширила римски интердикт unde vi. И тако је ова тужба: 1) давана не само држаоцу, него и сваком придржнику или детентору, 2) она се распростирала на све случајеве, у којима је држалац губио државину противу своје воље, spoliium, н. пр. услед насиља, преваре, крађе, утаје и т. д., 3) не само ради повраћаја покретних већ и непокретних ствари у државину, и најпосле 4) она је застаревала тек за 30 година. Осем тога, ова се тужба допуштала не само против извршиоца противправног дела, spoliator-а и његових наследника, већ и против свакога, ко је год одузету ствар у државину задобио знајући да је она ранијем држаоцу била одузета. Ова се тужба, овако раширена, називала remedium (или actio) spoliij, а у Општем Праву је позната под именом *сиолијска тужба* (Spolienklage).

18. Поред ове тужбе, Канонско је Право завело било и exsertio spoliij. Овај се приговор састојао у овлашћењу држаоца, који је самовласно лишен био државине, а кога је сполнатор био тужио за *ма какво* потраживање (на пр. за дуг од зајма), да може у одбрану своју истаћи овај spoliium тужитељев и тражити, да се најпре успостави поремећено државничко стање, дакле, да му тужитељ врати одузету ствар у државину, и док овај то не учини, да не мора ништа на тужбу његову одговарати. Но овај се приговор морао најдаље за 15 дана доказати. Доцније је тај приговор напуштен.

19. — III. Страна сувремена законодавства. — Као што смо напред већ рекли, и сва сувремена законодавства дају државини особену *судску заштиту*, и то дају јој је као *таквој*, то јест као *просто фактичном стату*, без обзира на то, да ли је дотични држалац ствари или права уједно и правно овлашћен (на пр. као сопственик), да дотичну ствар држи или није; као и то, да за ту заштиту у свим тим законодавствима постоје *особене, државинске тужбе*, редовно по две, једна за заштиту државине од самовласног узнемира-

¹⁾ Вадк Savigny Traité de la possession §. 50, нарочито Bruns, Besitz стр. 177 Besitzklagen, §. 20.

вања држаоца у вршењу државинских радња, а друга ради *исвраћаја самовласно одузете ствари* из државине досадањег јој држаоца; и напо-слетку, да се ти *чисто државински спорови* рас-прављају просто и брзо по *особеном државинском поступку судском*. У потврду свега тога биће, држимо, довољно да изложимо најглавнија наређења о томе само неколиких страних зако-нодавстава.

20. Аустрија. — Аустријски грађански за-коник садржи неколика наређења о судској за-штити државине (§. 339—348), од којих су најглавнија ова два:

§. 339: „*Била државина каква му драго*, нико нема права да је *самовласно узнемирава*. Узнемирани има *право искати од суда*, да се узнемиравање забрани и накнади доказана штета.“ — Из овог се наређења јасно види: а) да се у опште *свака државина* (законита или незаконита, савесна или бесавесна) заштићује од самовласног узнемиравања; дакле, да је и овај законик усвојио оно правило Римског Права: *in summa possessionis non multum interest iuste quis an injuste possideat*; и б) да узнемирани држалац има особену тужбу на заштиту своје државине од само-власног узнемиравања, и то је *тужба због сметања или узнемиравања државине* (Besitzstö- rungsklage), и

§. 346: „Против *своког неистинитог држаоца* може се подићи *тужба*, како за *повраћај у пре-ђашње стање*, тако и за *накнаду штете*. Обоје ће суд, после правне расправе, наредити и *без обзира на јаче право*, које би туженик на ствар могао имати.“ А ко је, пак, *неистинити држалац*, казује се у §-у 345.: „Ако ко улази *силом* (vi) у државину, или се увлачи *иотајно* (clam), лукавством, или молбом (precario) и настоји претворити у стално право оно, што му је допуштено из просте услужности без обавезе иету услугу даље му чинити, државина по себи *незаконита и непоштена* постаје сувише још и *неистинита*; иначе сматра се као *истинита*“ — Ово друго наређење (§. 346) даје дакле држаоцу још једну тужбу, *тужбу због самовласног изгнања* (лишења или одузимања) *држаоца из државине*, (Besitz- entsetzungsklage), те да се њом тражи од суда помоћ за *повраћај државине*.

21. Што се пак, *придржине detentio* (Inhabung) тиче, сви се коментатори Аустриског Зако-ника слажу у томе, да она *не ужива ту судску заштиту* у случају *самовласног одузимања ствари* придржнику. Али неки¹⁾ од њих тврде: да се и придржина судски заштићује у случају *само-власног узнемиравања*. Други²⁾ пак тврде, да

придржина ни у овом случају не ужива судску заштиту. Разлози су ових последњих: што се у поменутих наређењима говори само о држа-вини; што би било противуречја, кад би се одговарало за просто сметање придржине, док се трпи и ничим не казни за потпунице извр-шено самовлашће у случају одузимања ствари; и што за приватноправну заштиту просте при-држине уопште и нема довољно основа. Јер, ако се придржина оснива на каквом правном односу према држаоцу, нарочито ако је при-држник прост *уравник туђе државине*, онда је он *иосредно заштићен држаоцем* правним сред-ствима; а ако, пак, придржник има каквог правног интереса у придржини, на пр. прека-риста је, онда је он може очувати *иосредо-вањем држаоцем*, било што ће овај сам подићи дотичну државинску тужбу, било што ће при-држника овластити, да он то у место њега учини, па с тога му и нису неопходно потребна *само-стална правна средства*. Даље, ако је придржник ствари у исто доба и *држалац права* каквог на истој, те вршење тог права неопходно претпо-ставља *држање ствари* (на пр. плодоуживалац, закупник), онда он, као *држалац права*, има *своје самосталне државинске тужбе*, да њима *иосредно* и придржину ствари одржи. Најпосле, придржник који је *заступник туђе државине* (на пр. старатељ, представник корпорације итд.), може, у име заступљеног држаоца подизати државинске тужбе. А кад придржник ствар не држи ни у своје ни у туђе име, већ је само у фактичкој власти својој има, онда је очевидно, да нема основа ни давати му какво год правно средство, да је у тој својој власти одржи.

22. — 1. **Тужба због сметања државине** (Be- sitzstörungsklage), §. 339. — Ова тужба претпо-ставља ово двоје: тужитељеву *државину* и ту-жениково *самовласно сметање*.

23. Што се *државине* тиче, она се овом тужбом заштићује без обзира на то каква је она: законита или незаконита, савесна или бе-савесна. Држалац, тражећи заштиту за своју државину ствари, није дакле дужан да доказује, каквим је начином до ње дошао, нити пак су-дија има овде за то да разбира. Баш да је тужитељева државина и *неистинита* (т. ј. ма да је и vi, clam или precario прибављена) према неком трећем лицу, туженик не може у одбрану своју истицати *приговор*, да је тужитељева др-жавина *неистинита* или *манљива* (exceptio vitiosae possessionis). А да ли, пак, туженик може тај приговор или exceptio истицати и тада, кад је тужитељева државина *неистинита* и према њему (туженику), као противнику (ab adversario)? Ово је спорно питање. Судска практика подржава

1) и 2). Види Randa, Besitz, §. 7. прим. 2.

WWW.UNIB.RS

старије мишљење да може. Новији пак писци заступају противно мишљење. Пошто ово питање нема интереса за наш Грађански Законик, то се и не ћемо упуштати у навођење и оцењивање разлога једног и другог мишљења.¹⁾

24. Под *сметањем* (Störung) државине разуме се сваки *фактички уштрб фактичке власти* на ствари, дакле не само насилна повреда (vis), него и свака радња, у којој лежи *користовање* туђом ствари, као и свако *сиречавање* слободног располагања држаочевог са ствари²⁾. Ако се дакле, и узнемирава уживање ствари држаоцу али се не задире у просторну сферу власти његове, онда нема сметања (н. пр. кад један кирајџија држи у свом стану ноћу школу играња и тиме нарушава ноћни мир другог кирајџије). По себи се разуме, да се не може сматрати као сметање туђе државине она радња (дело), којим се истина нарушава фактичка власт држаочева на ствари, али коју вршилац њен врши или по изречном или прећутном допуштењу држаочевог или на основу законског овлашћења (н. пр. кад когод сасеца жиле и гране од суседовог дрвета, које су се у његову земљу пружиле или надвесиле, кад се ухвати и у залогу задржи туђа стока у потрици ухваћена, кад се свој рој преко туђе земље гони итд.).

25. Сметање државине може извршити и сам *суддржњик*, кад једностраним делом својим самовласно преназначава свој досадањи државински одношај према заједничкој ствари и тим доведе у опасност исти одношај његовог суддржњика, н. пр. кад отпочне употребљавати заједничку ствар на други који начин, а не онај, који закон одређује или који је уговорен био.

26. Новији писци не траже за појам сметања, да онај, који га врши, има уједно и *намеру* да државину дотичним делом узнемирава, а још мање намеру да се узнемирана државина присвоји. Они се задовољавају самим делом, којим се у истини вређа фактичка власт држаочева на ствари, па ма извршилац тога дела и незнао, да њим ту власт држаочеву вређа, дакле и ако га је у доброј вери (bona fide) извршио, само ако је имао вољу, да то дело изврши. По томе, дакле, лице, које је неспособно да има своје свесне воље, не може бити тужено за сметање државине. Међутим новија је практика судска усвојила противно мњење,

наиме, да је за сметање државине потребна и поменута намера.

27. Сметање (узнемиравање) државине може се извршити и *претњом*, само ако је ова такве природе, да се, обзиром на личне особине оног који прети, даје разложно закључити, да би претњу одиста и извео, да услед ње није држалац одустао да врши забрањену му државинску радњу. Оно се може извршити и самом *забраном* какве државинске радње, али само онда, ако се овој придружила и грођња збиљско дело, којим се доводи у опасност државински одношај држаочев према ствари.

28. Због сметања државине може бити *тужен* не само онај, ко је сам собом извршио дело сметања државине, већ и онај, по *чијем је налогу* то дело извршено (н. пр. онај, чији су радници по налогу његовом дотично дело извршили итд.). Исто тако, може бити тужен и онај, ко је настојавао, да се одржи оно стање, које је туђим делом сметања створено, те да се тим стањем окористи, а било му је у власти, да се све у пређашње стање поврати.

29. Тужитељ, као узнемирени држалац, дужан је да у тужби својој наведе и докаже ово двоје:

1., да је у последње време вршио државинску радњу на ствари, дакле, да је дотичну ствар имао у својој фактичкој власти. Намеру, пак, да исту ствар држи као своју, не мора доказивати, по чем се она самим подизањем ове тужбе јасно показује. И

2., да је дело сметања државине туженик извршио.

30. Тужба се може подићи у року од 30 дана, одкад је држалац сазнао за дело сметања, а није још протекла година дана од дана, којег је исто дело извршено. Тужбу поднесу после тога рока мора суд, као застарелу, по службеној дужности одбити. И тада тужитељу не остаје друго, него да редовним путем води спор против туженика, у којем има да докаже или *своје јаче право на државину* ствари (дакле правни основ своје државине) или *право својине* на исту. Ова друга тужба ради признања права на државину застарева тек за 30 година.

31. Туженик се може бранити само оним приговорима (exceptiones), који се односе на чињенице (факте) државине или сметања исте. А то су само ови приговори:

1., да је тужба застарела,

2., да тужитељ није за тужбу легитимизиран, тј. да он није у фактичкој државини узнемирен већ неко други, од којег није за подизање тужбе овлашћен,

1) Види: Rußnov, Тумај код §-а 339. и Randa Besitz, §. 76.

2) Тако и у Римском Праву, L. 11 de vi 43, 16 D. U. P. (Pomp.) Vim facit qui non sinit possidentem eo, quod possidebat, uti arbitrio suo sive inserendo sive fodiendo sive arando sive quid inaedificando sive quod omnino faciendo per quod liberam possessionem adversarii non reliquit.

3., да тужитељ није био у истини држалац у време извршења дотичног дела, већ туженик или неко други.

4., да туженик није извршио дело, које тужитељ представља као дело сметања државине. И

5., да је он — туженик — истина извршио дело сметања државине, али да га није учинио с вољом (намером) да државину присвоји, него да је радио као слуга или најмљени радник онога, по чијем је налогу исто дело учинио (н. пр. покосио ливаду тужитељевој итд.).

Сваки од ових приговора туженик је дужан доказати.

Других никаквих приговора туженик не може у овом државинском спору истицати. Нарочито, пак, не може приговарати: да тужитељ нема правног основа (Titel) државине, или, да он — туженик — има јаче право, јачи правни основ државине, или да је он сопственик ствари и да тужитељ нема никаква права на државину исте ствари.

32. За расправу државинских спорова због сметања државине у опште, надлежан је ерески (котарски) судија (Bezirksrichter), у чијем се подручју сметање државине извршило.

33. За расправу државинских спорова прописан је нарочити *судски поступак* (possessorium summarissimum) и то за Аустрију царском наредбом од 27. Октобра 1849. године, а за Хрватску и Славонију законом од 8. Свибња 1890. године. Главније одредбе овог последњег закона јесу:

Тужба се, у одређеном року, предаје судији писмено или усмено, која се у нарочити судски записник уписује.

По тој тужби судија одређује што је могуће раније рочиште за извиђај спора у суду или на лицу места, где се налази непокретна ствар, која је предмет државине. Тужитељ се позива позивом, а туженик наредбом на препису тужбе.

У позиву за рочиште припређује се оном парничару, који би од рочишта изостао, да ће се сматрати као истинито све оно, што противник буде као стварно (фактичко) показао и навео о предмету тужбе, а то није оповргнуто доказним средствима изоставшег парничара, која су суду раније била поднета. У исто доба, парничарима се налаже, да сваки своје доказе собом понесе, а ако се на сведоке позива, да и ове собом доведе.

Доказна средства, којима се парничари могу у овом државинском спору послужити, ово су: исправе, сведоци, вештаци са или без

судског увиђаја, и срањивање рукописа. Заклетва парничарска је искључена.

На рочишту се спор извиђа усмено и брзо. Затим се одмах изриче и пресуда, која треба да садржи и разлоге судске.

Та се пресуда сматра као привремено правило за последњу фактичку државину или се њом изриче, и то само привремено, каква забрана или како осигурање од поновног сметања. Против поновног сметања припређује се губитку спора казна од 100 флор. или од 20 дана затвора. Но ова пресуда не смета оној странци, која држи да има јаче право на државину или право својине на ствар, да *правом државинском тужбом* (§. 372. аустр. грађ. зак.) или *власничком тужбом* поведе спор по редовном парничном поступку.¹⁾

Правна средства (уток и ништавна жалба) допуштени су, али она немају суспензивно дејство: пресуда се при свем том дакле извршује.²⁾

(Наставиће се)

ИЗ СУДНИЦЕ

IV.

Продужено кривично дело.

Ни о једном питању из науке кривичног права нема тако разноврних мишљења, као о питању: шта је продужено кривично дело? Па кад се научари у томе питању не слажу, онда су практичари-судије, који имају да примењују закон, не налазећи сигурна ослоњања ни у науци, а мање у позитивном закону, изложени лутању, тако да о некој сталној пракси у овом питању код нас не може бити речи. С тога мислимо да ће интересовати наше правнике, а нарочито правнике практичаре, да виде, како о томе питању мисли данашња Касација, јер се не сећамо да у досадашњим збиркама судских одлука има изнет случај, који је био тако озбиљно схваћен и претресен од оба наша виша суда, као што је овај.

В. Ј. поштар ваљевске станице оптужен је, што је као управник речене станице у месецу Децембру 1895. и Јануару и Фебруару 1896. утајао:

1., 212-29 дин. примљених за предати доплатни аманет А—у;

2., 946 дин. примљених за два доплатна аманета предата Б—у; и

3., доплатни пакет у вредности 125 динара упућен на В—а.

1) Поступак, по ком се расправља државински спор по тужби о јачем праву на државину (§. 372.) зове се *possessorium summarium ordinarium*.

2) Ближе објашњење овог закона види у ваљаном делу *Ad. Rusnov-a, Zakon o postupku smetana posjeda etc. Zagreb 1891. god.*

Првостепени ваљевски суд нашао је, да стоји дело утаје под 1. и 2, да је кажњиво по §. 113. крив. зак. с погледом на §. 70. ист. зак. јер је исто учињено у продужењу; да не стоји дело под 3. Даље је нашао, да оптужени В. Ј. има од олакшавних околности признање и добро владање, а од отежавних нема ни једне и т. д. па га је казнио са две године заточења.

Апелациони Суд налазећи, да је првост. пресуда саобразна закону, само да је оптужени строго кажњен, спустио му је казну на шест месеци затвора.

Но Касациони Суд примедбама од 8. Марта 1897. Бр. 1375. а по жалби држав. тужиоца, поништио је горњу пресуду са ових разлога:

Апелациони као и Првостепени Суд не даје никакву дефиницију о појму продуженог злочина, а судска пракса још није са тим на чисто, каква се изискивања за тај појам траже. Пресуда Апелационог Суда као и пресуда Првостепеног Суда као да би се задовољила са јединством кажњиве намере. Јединство намере, или правље рећи решимости, односи се само на субјективну страну појма. Али, за појам постојања продуженог злочина то не би било довољно, ако се у исто доба не би имало обзира и на објективни моменат. У овом случају ваља размислити, да ли се утаје две доплатне суме, које су у разна времена дошле, па и утаје у разна времена извршене, могу сматрати као једно дело, један злочин, јер продужени злочин или преступ може само онда постојати, где има више чинова али само једно дело. А где сваки чин представља засебно дело, ту не може бити говора о продуженом злочину, ма да би сва та дела потицала из једне решимости, јер овде би недостајала објективна страна дела. А где ове нема ту не може бити говора о продуженом злочину (§. 70.), него би могло бити говора о стицају (§. 69. крив. зак.)

Према томе тај суд имао је да констатује, јесу ли обе доплатне суме већ биле у поштанској каси, кад се оптужени решио, да их узме и утаји, или, кад је оптужени извршио утају једне суме, она друга није била још ни донета; или, најзад, да ли је оптужени узео обе суме у један пут.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је дао следеће противразлоге:

И наш је законодавац по примеру извесних европских законодаваца, који то чине, дао дефиницију о продуженом кривичном делу у §. 70. крив. зак., ма да новија кривична законодавства то избегавају, због тога, што ни теорија крив. права није још тачно одредила: шта је то продужено кривично дело, него остављају судовима, да у сваком поједином случају реше, постоји ли или не такво дело.

Као што се види из дефиниције у §. 70. крив. зак., законодавац тражећи јединство решимости, или једну решимост кривчеву, не изискују и један предмет или право које се вређа, те да продужено кри-

вично дело означава једину кривичних дела за разлику од стицаја, који представља множину кривичних дела; него се задовољава да кривична дела буду само једног истог вида, и да се скупа појављују као резултат једне исте, у напред учињене решимости.

Ну Апелациони Суд знајући да ова законска дефиниција није подпуна ни тачна, истина држао се ње, али се наслања и на правило, које у теорији кривичног права важи као дефиниција продуженог кривичног дела, — у колико ју је теорија утврдила — уверен, да се и судска пракса, бар што се тиче главних елемената, који се траже, приближава том правилу, по коме се тачнија дефиниција може овако одредити: „продужено крив. дело јесте, кад се злочинство или преступ према једном истом лицу и на истом месту, но у разна времена понавља, једнаким начином извршења, услед једне решимости, са истог узрока и за трајање истих прилика“.

При томе Апелациони Суд није губио из вида, да правило, које у науци важи као дефиниција о продуженом кривичном делу, има и изузетака, који представљају такве кривичне случајеве, у којима не мора бити свију горепомнутих елемената, па да опет постоји продужено кривично дело, а то су: 1., кад се понављањем продуженог дела не умножавају зле последице ономе према коме се чини; и 2., кад кривац вређа једно исто дато му поверење.

Овако оцењујући Апелациони Суд нашао је: да би овај дани случај, који је у питању и где оптуженик одговара за више утаја, представљао један од помнутих изузетака, баш и кад би се по дефиницији §. 70. крив. зак. тражио и услов, да се вређа један предмет; јер је оптужени као државни службеник — чиновник, вређао једно исто дато му поверење, кад је у дужности учинио више утаја, — па је с тога и узео да овде постоји једно продужено кривично дело, а не стицај, и то у толико пре, што оптуженик чинећи више утаја, за које одговара, није међу тим мењао место свога службеног положаја, него се налазио непрекидно на истом месту.

Као што се из напред изложеног види: у овом је случају одлучујућа околност вређање истог датог поверења, а све друге околности више су споредне важности, као што је и она односно самог предмета, који се овде има узети као један исти, јер га представља новац, којим је оптужени руковао, те су без уплива поједине пошиљке — доплате или друга примања, од којих он придолази на руковање.

Према наведеном Апелациони Суд не може да се сложи са примедбама Касационог Суда, којима се, како изгледа, у почетку свом хоће, поред тога што придају важност објективној страни дела, скоро да парализује та објективна страна продуженог кривичног дела као појма, као да под појам продуженог крив. дела не долази у самој ствари множина кривичних дела — зло-

чина или престапа, која се само фиктивно узимају као једно дело и због тога строжије казне — кад изричу: „да продужени злочин или преступ може само онде постојати, где има више чинова али само једно дело“. По том примедбе хоће, на против да прекомерно истакну ту исту објективну страну изричући: „а где сваки чин преставља засебно дело, ту не може бити говора о продуженом злочину, ма да би сва та дела потицала из једне решимости, јер овде би недостајала објективна страна дела. А где ове нема ту не може бити ни говора о продуженом злочину.“

Апелациони Суд не може да се сложи с примедбама по томе, што се при продуженом кривичном делу поједина кривична дела, односно понављања једнога дела, која га састављају, само у фикцији и узимају као чиновни тог једног продуженог дела, те с тога и сматра, да примедбама изведени закључак не би тачан био, кад би се узело, као што примедбе упућују, да кривично дело, које се понавља под свима осталим условима или елементима побројаним у горе наведеној дефиницији, не би опет састављало једно продужено кривично дело, ма да би сва та, на тај начин понављајућа се — дакле више дела — потицала из једне решимости, јер за овај суд примедбе нејасно исказују, која би то објективна страна дела у том случају недостајала, кад објективну страну продуженог дела као појма, управо и преставља број поновљених злочинастава или преступљења под горе казаним условима — са означеним елементима — односно наведени чиновни истог дела.

На основу наведеног и §. 279. крив. пост. враћа Касац. Суду сва акта на даљи закони рад.

По овоме Касацони Суд у општој седници 19. априла 1897. Бр. 2528., нашао је, да су примедбе I. одељења на апелациону пресуду на закону основане, а да против разлози не стоје:

I. За то, што ни Првостепени ни Апелациони Суд није показао ни један једини од карактерних знакова, који се по §. 70. кривичног зак. за продужено дело траже, него је Апелациони Суд одобривши пресуду Првостеп. Суда, изрекао само то, да је дело у продужењу учињено, а мало ниже опет вели: да нема отежавних околности, као да продужено кривично дело може бити без отежавних околности, кад последња реченица §-а 70. казненог законика овако гласи: „при чему продужење и број дела узеће се за отежавну околност;“

II. Дефиниција, коју је Апелациони Суд у својим разлозима исписао као дефиницију §-а 70. крив. зак. није подпуна, јер је она преписана само из прве половине §-а 70., а друга половина с погледом на §. 69. са свим је изостала. Изостао је дакле онај карактерни знак, по коме се тражи, да су сви ти чиновни (дела) такве природе, да се могу сматрати као саставни делови једнога (продуженога) дела. Сад би настало

питање: шта може бити предмет повреде код продуженог дела? Не упуштајући се у пространије разлагање може се у кратко рећи: да предмет повреде код продуженог дела може бити само један објекат. Шта треба разумети са речи: „један објект,“ — треба потражити објашњења у науци. Овде ће Касацони Суд са два примера да покаже, коликосу погрешне дефиниције, за које Апелациони Суд вели: да су оне дефиниције нашег закона и науке, што не стоји. Ево тих примера:

Први пример: Три трговца добију једну собу у гостионици и своје новце у три пакета банака метну у асталску фијоку и забраве је, па оду у варош, да купе еспапа. Слуга гостиничарски сазнавши за новце, реши се да их покраде, и удешеним кључем отвори фијоку и у три пута у размаку подужега времена украде сва три пакета. Овде имамо једну решимост, три чина (дела) крађе једног вида, и три повређене својине, трију повређених лица. Пита се: јесу ли ово три самостална дела у стицају (§. 69.), или је ово једно (продужено) дело, јер се овде налазе сва три карактерна знака, који се за продужено дело траже, а ти су:

- а.) јединство решимости;
- б.) више чинова (дела) једнога вида; и
- в.) сви ти чиновни (дела) јесу саставни делови једног (продуженог) дела.

По дефиницији Апелационог Суда ово би био стицај, јер су овде три својине, тројице господара, повређене. Но овде ваља имати на уму то, што сва три пакета банака могу бити предмет својине једног лица, а друго што закон кривични не штити својину, он то оставља грађанским законима. Он дакле не казни што је туђа ствар узета, него казни што је туђа ствар узета из туђег притежања (или као што Немци кажу (Gewahrsam). И ако овде има три лица, ипак је само један објекат повређен, и закон казни баш због повреде тога једног објекта.

Покрађена три трговца подижу три тужбе по грађ. закону, а држава подиже тужбу за једно (продужено), дело по крив. закону.

Други пример: Слуга се реши, да покраде извесне ствари свога газде, па удешеним кључем отвори подрум и покраде вино, доцније удешеним кључем отвори шифоњер и украде аљине, удешеним кључем отвори касу и покраде паре. Овде има једна решимост, три дела једнога вида, и својина једнога лица, па ипак три самосталне крађе, јер су три објекта, три затворена простора (Gewahrsam) повређена. Овде објекат овога дела није својина, него притежање, затвор (Gewahrsam).

III. Противразлози Апелационог Суда као да би хтели рећи, да јединство решимости и овде постоји, где би се чиновник одважио, да чини злоупотребе једнога вида, кад му се за то подесна прилика угаже, или где би се један зликовац одметнуо у ајдуке са обелодаженом намером да чини само просте крађе,

WWW.UNILIB.RS

дакле, дела истога вида преступе. Ово не би било јединство решимости, него једнакост намера, т. ј. намера једнога вида или једне врсте, те би овде био стварни стицај (§. 69.) а не продужено дело (§. 70.).

Јединство решимости може само онде постојати, где има правога јединства, по коме се намера простира на читави низ појединих чинова (дела); где се јединство намере јавља у напред утврђеном плану, по коме ће се извршити сви поједини чиновни (дела) у току подужег времена. Једном речи: јединство решимости није ништа друго до јединство воље у множини чиновна (дела).

По овоме је Апелациони Суд према примедбама Касац. Суда нашао, да је оптужени учинио дела у стицају и казни га са две године затвора, коју је пресуду и Касац. Суд 12. VI. 1897. год. Бр. 9482. одобрио.

Саопштио
Жив. С. Ивковић
писар Касац. Суда.

V.

При одређивању количине пензије, Главна Контрола не може се упуштати у оцену питања о праву на пензију.

С. М. чиновник, указом Краљевским буде стављен у пензију на основу §. 70. зак. о чин. грађ. реда.

Према овоме С. обрати се Гл. Контроли и затражи, да му она на основу чл. 18. тач. 10. и чл. 109. зак. о уређењу Гл. Контроле одреди количину пензије.

Расматрајући поднета документа од стране молиоца, Гл. Контрола нађе, да молиоцу недостаје два дана до десет година указне службе, и како по §§. 70. и 71. зак. о чин. грађ. реда чиновник задобија право на пензију тек по навршетку десет година указне службе, то према горњем молиоцу и нема права на пензију, па га за то Гл. Контрола решењем својим од 6. Маја 1897. Бр. 6547 одбије од тражења, да му се одреди количина пензије.

По жалби молиоца С. М. Касац. Суд примедбама свога II. одељења поништи предње решење Гл. Контроле са ових разлога:

Кад је молиоц С. указом стављен у стање покоја, и кад се он према тач. 10. чл. 18. зак. о уређењу Г. Контроле обратио, да му она одреди количину пензије, онда је и дужност Гл. Контроле била, да му према поднетим документима и указу одреди количину пензије, а не да се упушта у оцену питања, да ли је молиоц испунио све услове, који се за пензију траже мимо чл. 18. и 109. свога устројства, јер питање о праву стављања у пензију и праву на пензију не спада у надлежност Главне Контроле.

Гл. Контрола не прими ове примедбе Кас. Суда, но да ове противразлоге:

1. По §. 71. зак. о чин. грађ. реда право на пензију задобија чиновник кад десету годину службе наврши.

Молиоц није навршио десету годину службе и по томе он није стекао право на пензију. И ако Касац. Суд спори Гл. Контроли, да се упушта у питање, да ли је молиоц испунио све услове, који се за пензију траже, опет да би Гл. Контрола могла да одреди количину пензије, мора она по дужности да оцени, да ли је дотично лице испунило све погодбе, које условљавају пензију и које су неопходне, да се одреди количина пензије, иначе нашта би било од потребе подносити доказе.

Чиновнику стављеном у пензију најмања је пензија 40% његове систематичне плате, и то кад 10-ту годину службе наврши; — тај минимум не сме Главна Контрола умањавати, а то би морала чинити, када би јој се ставило у дужност, да одреди количину пензије и ономе лицу, које није навршило десет год. службе, које дакле није законом ни задобило право на проценат 40% као најмању меру, и онда Гл. Контрола или би требала да обиђе закон и досуди 40% систематичне плате у пензију и ако чиновник није то право по закону задобио; или би требала да обиђе закон, који говори о најмањој пензији, па да му досуди мању пензију, него што је закон као минимум одредио; у ком случају требало би прво утврдити, који би то проценат био за чиновнике, који нису навршили десет година службе.

Дакле морала би се обићи или законска одредба о условљеном року служења или о условљеној најмањој пензији. Другога излаза не може бити.

2. Истина је, да по §. 68. зак. о чин. грађ. реда Краљ ставља у пензију чиновнике; истина је, да по §§. 1. и 29. истог закона чиновник задобија сва тамо означена права указом; али опет за то нико не може добити више права него што му закон даје, нити се због једне грешке, која се може случајно поткрасти Министру кад подноси Краљу указ на подпис, могу појединци да користе нечим, нашта иначе не би по закону имали право.

3. Касац. Суд у својим примедбама спори Гл. Контроли, да се упушта у оцену питања права на пензију, но Главна Контрола и у овом случају није то ни чинила, она је по чл. 109. зак. о својем уређењу хтела, да одреди молиоцу количину пензије, и уверила се, да јој је то немогуће учинити, јер молиоцу не може да одреди проценат, који је законом утврђен. И кад неко нема у основу права, он га не може имати ни за количину пошто једно друго условљава.

4. Ако би Касац. Суд остао при својем разумевању изложеном у примедбама свога одељења, онда би Гл. Контрола била можда принуђена, да досуди молиоцу онакву пензију, колика му по закону припада.

Општа седница Касационог Суда од 6. Септембра 1897. Бр. 5886. одржала је у сили примедбе свога оделења, а одбацила противразлоге Гл. Контроле.

Саопштио
Драгић Павловић.

VI.

Разумевање §. 191. тач 1. и §. 201. крив. зак.

Тужбом Начелства окр. нишког од 6. Септембра 1896. спроведен је нишком Првостепеном Суду Т. Р. из Н. стар 22. год. нежењен, што је 4. истог мес. по подне у свом дућану извршио обљубу над Ј. Ђерком П. Д., која је по приложеној крштеници имала до дана дела 13 год., 9 месеци и 11 дана.

Пресудом Првостепеног Суда нађено је, да постоји дело силовања, што се утврђује лекарском сведочбом, исказом приватне тужитељке, ислеђеним околностима и признањем оптуженога, да је приват. тужитељицу оборио и над њом извршио обљубу — §§. 224, 230. тач. 1. и 225. крив. пост.

Одбрани оптуженог, да је на ово дело изазван и да је приват. тужитељка пристала на извршење обљубе, суд није могао поклонити вере, што се та одбрана ничим не утврђује и што приват. тужитељица противно тврди, а ово се слаже са ислеђеним околностима.

Како је дело казнимо по тач. 1. §. 191. крив. зак., по коме се законском пропису оптуженом и казна има одмерити с погледом на тач. 4. и 7. §. 59. крив. зак., Суд је и пресудио: да се оптужени казни са две године затвора.

По изјављеном незадовољству држав. тужиоца и браниоца оптуженог Апелациони Суд је нашао, да пресуда Првостепеног Суда не одговара закону, пошто је Суд Првостепени погрешно подвео ово дело под одредбу тач. 1. §. 191. крив. зак., како према месту, где се ово дело догодило, у собици, која је иза дућана у чаршији, тако и према приликама, под којима се догодило. Јер по гласу лекар. сведочења није нађено приликом прегледа никаквих греботина на телу тужитељке и што и само казивање њено противно говори признајући, да је на позив оптуженог добровољно отишла у собицу, а тамо није имала никаква посла. Кад према овоме нема доказа о насилној обљуби, а казивање тужитељке о томе, не може да се прими што се не слаже са ислеђеним околностима овога дела — онда овде не стоји дело из тач. 1. §. 191. крив. зак., већ дело из §. 201. крив. зак. по ком се законском пропису оптуженом и казна има измерити, а према томе и с обзиром на олакшавне околности, да се казни са четири месеца затвора.

Државни тужилац у жалби својој Касац. Суду навео је, да је овде дело из тач. 1. §. 191. крив. зак.,

а не као што Апелациони Суд узима из §. 201. крив. зак.

Да прив. тужитељица није сама отишла у собицу, већ је оптужени тада, када је у дућан ушла да пазари, на преваран начин њу одвео у собицу, врата од исте затворио, па по том тужитељку и силовао. Осим тога наводи Апел. Суда овде не могу постојати, што приликом прегледа нису нађене никакве огреботине на телу тужитељке, за то што је тужитељка према узрасту и годинама старости много слабија од оптуженога, па се није ни могла бранити.

Касациони Суд решењем својим од 9. Маја 1897. Бр. 780. оснажио је пресуду Апел. Суда. —

Дакле и поред тога, што је признањем оптуженог утврђено, да је оборио тужитељку, Апелациони Суд узима да овде нема употребљене силе или претње, принуде, па да би постојало дело под §. 191. крив. зак. Држим, да је првостепена пресуда законски коректна, јер се нигде у закону не прецизира каква сила треба да буде, т. ј. каква средства имају се употребити, а на име: да ли оружје, бој, физичка сила и т. д. Кад то стоји и кад се ислеђењем и признањем утврђује да је оптужени оборио тужитељку, дакле такође силу употребио, — онда је Апелациони Суд погрешно применио §. 201. крив. зак. Ово у толико пре, што је поклатио потпуно вере одбрани оптуженога, ма да претходно није утврђено од стране лекара неједнака снага оптуженог и силовање; а према томе и могућност одбране као отпора сили употребљеној.

Саопштио
Љ. Ст. Д.

В Е С Н И К У.

Ново Министарство. Услед оставке, коју је поднео кабинет, коме је председник био г. Ђорђе С. Симић и која је одмах и уважена, образовано је указом Његовог Величанства Краља од 11. ов. мес. ново Министарство, у коме је председник и министар иностраних дела г. Д-р. Владан Ђорђевић, досадањи изванредни посланик и опуномоћени министар на Двору Њег. Царск. Вел. Султана; министар унутрашњих дела г. Јеврем Андоновић, члан Државног Савета, а министар Правде г. Коста Н. Христић изванредни посланик и опуномоћени министар на Двору Њег. Вел. Краља Румунског.

За министра Просвете и црквених послова постављен је г. Андра Ђорђевић професор Вел. Школе, један од најодличнијих представника наше правничке књижевности, сарадник нашега листа, пријатељ нашег удружења и сваког културног напретка.

Остали су чланови новог кабинета: г. Стеван Д. Поповић министар Финансија; г. Сима Лозанић

министар Нар. Привреде; пуковник г. Драгомир Вучковић министар војни и пуковник г. Јован Атанацковић министар Грађевина.

* * *

Госп. Д-р. М. Миловановић досадањи министар Правде, венчао се јуче у Бечу у православној цркви св. Тројице са г-ђицом Маријом Германи из Букурешта. Г. Дру Миловановићу, који је пријатељски прихватио постанак нашега удружења, желимо сваку срећу у његовом брачном животу.

* * *

Начелник министарства Правде, г. Вучко К. Ђорђевић, постављен је краљевским указом од 17. ов. мес. за правног референта у министарству грађевина, а на његово место именован је, указом од истога дана, г. Светозар Јањић, досадањи инспектор министарства унутрашњих дела.

* * *

Судске вести. За судије Апелационога Суда постављени су краљевским указом од 17. ов. м. г. Божићар Мутавић, начелник окр. ваљевског и г. Марко К. Ђорђевић, секретар Касационога Суда.

За секретара Касационога Суда постављен је г. Милутин А. Поповић, начелник окр. моравског.

Г. Јован С. Миловановић, судија Апелационога Суда, стављен је указом од 18. ов. у пензију.

Г. Коста Борисављевић, председник горњо-милановачког првост. Суда и наш повереник у Г. Милановцу, поднео је на државну службу оставку, која му је уважена указом од 17. ов. мес.

* * *

Д-р. Фрања Хофман редовни професор аустријског приватног права на бечком универзитету и члан царске академије наука, умро је 13. ов. мес. у Бечу после дуже болести. Од његових научних радова најугледније је дело коментар аустр. грађ. законика, који је изда заједно са професором Пфаф-ом. Ово велико дело остало је недовршено.

* * *

Катедра за статистику. На Берлинском универзитету предавали су до сад статистику два доцента. Но како је важност статистике у новије доба постала толико значајна, као важан део државних наука, то је пруско министарство просвете решило, да највећи немачки универзитет не остане даље без редовне катедре за статистику и упутило је позив на признате научењаке у овом смеру.

Б Е Л Е Ш К Е

Парнична акта за универзитетску омладину. Правни факултет свеучилишта у Гетингену изјавио је жељу, да се свршена парнична акта уступе привремено ради академске наставе на употребу правним факултетима, али је изреком при томе наглашено, да се имена парничних странака, правозаступника, сведока и т. д. избришу за време те употребе. Пошто Министар Правде сматра, да се овом жељом може много унапредити правничка настава код академске омладине, то је наредио председницима првостепених судова у Гетингену и осталих судова у местима, где постоје универзитети, да професорима правних факултета уступају свршена парнична акта у горе означеној цели.

Ово је једна новина, о којој ћемо свакојако водити рачуна, да ли ће показати практичне користи.

* * *

Недозвољен уговор. Будимпештански адвокат Јован М. који је при лањским изборима за државни сабор био кандидован за посланика, уговорио је са више фијакериста да му за цену од 350 фор. врбују и доведу на биралиште 70 бирача. Но фијакеристи нису били у стању, да му набаве више него 49 бирача. Пошто је М. на изборима пропао, то је тужно фијакеристе, да му од горње суме, коју је у напред издао, врате сразмерни део. Као што угарски „Правозаступнички лист“ јавља, суд је одбио тужиоца, са разлога, да је овакав уговор недозвољен правни посао, који не вреди и који за уговарајуће стране не ствара ни права ни обвезе. Ту одлуку потврдио је и угарски највиши суд.

* * *

Против пороте. У Колмару напао је војник под оружјем на једнога трговца, који је становао преко пута од касарне и коме је исти војник више пута претио. Кад је нападнут, трговац је утрчао у свој стан и изнео пушку. При ускакању војника у дућан трговчев, он буде убијен. Истрагом се никако није могло доказати, да ли га је трговац убио или му се пушка одалела. Суд је узео најгору околност, која је могла постојати за трговца т. ј. да је он војника убио, али је то узео под предпоставком, да је чинио у праведној нужној одбрани. С тога га је порота једногласно ослободила од сваке одговорности. — Услед ове изреке пороте, дигла се врло јака повика на установу пороте у једном делу немачке штампе, која никако не појми, да се може ослободити убица једног немачког војника.

ВЛАСНИК
Удружење јавних правозаступника
У СРБИЈИ

УРЕДНИК
Милан Ст. Марковић
ПРАВЗОСТАУПНИК.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Како је у Србији политички живот из дана у дан све развијенији и све јача потреба за широким, начелним политичким знањима, која би заменила наопаке појмове политике, какви у нас владају, све се више осећа штета и празнина, сем тога, што у нас нема готово никакве ни преводне ни оригиналне политичке литературе. На нашем језику још нема књиге, која би показала, да је политика наука, да она има свој морал и своја утврђена начела и да је ово, што се код нас назива политиком и политичком акцијом гомила чудних погледа и резона, без икаквог политичког карактера. Људи пак, који би, својим особеним полагањем, имали дужност да у политички живот Србије уносе здраве и једре појмове, не налазе рачуна за то, а мало их је, у осталом, који хоће да на другим језицима од тога што прочитају и покушају и у нашу државу уведу правилан политички ред. Овим редом мисли би се далеко могло ићи и још јасније доказати, колико је нужна нашем јавном животу добра политичка литература и како је огромна штета, што ње у нас никако готово и нема. Могло би се после видети и то, колико је благодетна свака новина у томе правцу, разуме се, новог, ваљана и добра.

И ма колико да се одговори тој потреби, потписани су превели с немачког *Начела Политике* од знаменитог немачког професора *Франца Холцендорфа*, чије је име знано у свему образованом свету.

Ми немамо потребе, да о књизи и писцу овде нарочито говоримо, пошто ће о томе бити речи подуже у предговору. У осталом људи интелигентнији знају за обоје. Његова *Начела политике* имају светску важност и сматрају се као једно од најбољих дела у политичкој књижевности. Ваља нам међутим одмах додати, да дело није написано популарним стилем и да се за његово разумевање иште образованост.

Тако дакле, ако српски образовани политичари хоће да помогну издање овога превода, нека се претплате. Ми се обраћамо српској политичкој интелигенцији.

Књига ће изнети 26 штампаних табака а коштаће четири динара.

Како ми међутим немамо намеру нити можемо да књигу издајемо о својему трошку, то молимо свакога, који би се хтео претплатити, да уз своје име пошаље 4 динара др-у *Ми хаилу Поповићу, професору I. беогр. гимназије или г. Јеврему Ђировићу чиновнику Народне Банке*. Тај ће новац бити депонован у који новчани завод и ако не буде доста претплатника, да би се књига могла штампати, враћен онима, који га буду послали.

Београд октобра 1897. г.

Жив. М. Протић

АДВОКАТ

Др. Мих. Р. Поповић

ПРОФЕСОР.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ПОВЕРЕНИЦИ

Удружења јавних правозаступника У СРБИЈИ

- Алексинач : Јован Несторовић
- Ваљево : Марко Ђуричић
- Врања : Драгом. Савић
- Г. Милановац : Коста Борисављевић
- Зајечар : Лазар Ивковић
- Јагодина : Драгутин Печић
- Књажевац : Сима Клапаровић
- Крагујевац : Рака Филиповић
- Крушевац : Богдан Златић
- Лесковац : Коста Протић
- Лозница : Влад. Илић
- Неготин : Илија Мојсиловић
- Ниш : Ђорђе Живковић
- Пирот : Живан Ивковић
- Пожаревац : Стева Максимовић
- Прокуље : Иво Ивковић
- Смедерево : Марко Лазић
- Ужице : Страхиња Поповић
- Шабач : Драг. Петровић
- Чачак : Алекса Радуловић
- Ђуприја : Жив. Пандуровић

